

Suomalaisen laskuvarjourheilun uranuurtaja

Kavo Laurila SM-kilpailuissa Nummelassa 1966. Kuva: Antero Takkala

KAVO LAURILA

SUOMALAISEN LASKUVARJOURHEILUN HISTORIAA

Koonnut: Eero Kausalainen 2015

Eero Kausalainen on haastatellut useita laskuvarjourheilun veteraaneja suomalaisen laskuvarjourheilun historiaprojektinsa yhteydessä. **Kavo Laurila** oli kuultavana sähköpostitse osana tätä haastattelusarjaa.

Vaikka Suomessa oli jo 1930 –luvulta asti suoritettu yksittäisiä laskuvarjohyppyjä, lähinnä erilaisia näyttöshyppyjä tai niihin liittyvää harjoittelua, ei Suomessa ollut tosiasiaa minkäänlaista laskuvarjokoulutusohjeistoa tai edes ohjemateriaalia. Näille suomalaisen laskuvarjourheilun varhaispioneereille on annettava suuri tunnustus heidän saavutuksistaan ja uskalluksestaan avata täysin uusia uria. Ensimmäisten laskuvarjokerhojen perustajilla ei heidän perintönään ollut kuitenkaan mitään konkreettista tietoa tai oppia, joten laskuvarjourheilun alkaessa järjestäytyneesti ja kerhomuotoisesti omana urheilulajina, se tapahtui Suomessa täysin uutta luoden.

Ilmailua aiemmin purje- ja moottorilentokoneilla harrastanut Kavo (Kalervo) Laurila oli keskeisessä asemassa suomalaisen järjestäytyneen laskuvarjourheilun syntyvaiheissa 1960 alkaen 1970 –luvun alkupuolelle saakka. Laurila oli perustamassa Suomen ensimmäistä laskuvarjokerhoa Suomen Laskuvarjokerho ry:tä 1960 ja toimi pitkään sen ensimmäisenä puheenjohtajana.

Laskuvarjourheilua aloittaessaan Kavo oli jo kokenut ilmailija: takana oli lennokkinuoruus ja kerhon perustaminen, purjelentoa 1943 alkaen ja sotaohjaajakurssista 7 (1944) alkanutta moottorilentoharrastusta.

Kansallisella tasolla Kavo oli laskuvarjourheilussa merkittävässä asemassa: Hän oli Suomen Ilmailuliitto ry:n hallituksen jäsen vuodesta 1960 lähtien kymmenkunta vuotta. Hän oli vuonna 1964 perustetun Suomen Ilmailuliitto ry:n (SIL) laskuvarjourheilun keskuustoimikunnan LuKT:n ensimmäinen puheenjohtaja. Tässä tehtävässä hän toimi vuoteen 1970 saakka. Tänä aikana luotiin tyhjistä pohja suomalaiselle laskuvarjokoulutusjärjestelmälle, määritettiin keskeiset turvallisuusohjeet ja koulutusvaatimukset.

SLK:ta perustettaessa Kavo kävi laajaa kirjeenvaihtoa sekä pohjoismaiden että myös muiden eurooppalaisten maiden ja USA:n harrastajajärjestöjen kanssa kirjeenvaihtoa tietojen hankkimiseksi ja hyödyllisten yhteyksien luomiseksi. Kansainvälinen toiminta jatkui ja laajeni, kun SIL nimesi hänet Suomen edustajaksi kansainvälisen ilmailuliiton FAI laskuvarjokomitean CIP:n jäseneksi vuonna 1963 – siis jo ennen liiton oman laskuvarjourheilua koordinoivan elimen LuKT:n perustamista.

Jäljempänä ovat Kavon vastaukset Eero Kausalaisen laatimiin kysymyksiin. Kavo on tarkistanut ja hyväksynyt tämän kirjoituksen tekstit 5.3.2015.

Kertoisitko jotain omasta hyppyaustastasi?

Hyppypäiväkirjamerkinnot eivät kata teorian oppirientoja tai muuta olon- ja seuranpitoa ulkomaisilla kursseilla. Hyötyaikaa kertyi enimmäkseen juuri hyppyjä ennen ja niiden jälkeen. Puhutaan vuorokausista eikä tunneista tai sekunneista.

- 1. 3 ensimmäistä hyppyä pakkolaukaisulla Amerikassa – ensimmäinen 2.7.1960.*
- 2. 5 hyppyä pakkolaukaisulla Biscarrossen pikakurssilla 2.-3.10.1961.*
- 3. Ensimmäinen itseaukaisu Lohjanjärven lentonäytöksessä 4.3.1962.*
- 4. 7 pakkolaukaisua ja 17 itseaukaisua (vapaata 3"-10") Biscarrossessa 2.-8.5.1962*

SUOMALAISEN LASKUVARJOURHEILUN HISTORIAA

Koonnut: Eero Kausalainen 2015

5. 9 pudotusta hyppymestarina Malmilla 1962

6. 49 ” ” ” 1963

*Sivujuonteena totesin aikanaan, että Amerikan hyppyopetus pohjasi ranskalaisiin opinm-
noiniin eli Biscarrossen ja aluekeskusten teorioihin ja käytäntöihin. Tiesin ja tunsin sen rans-
kalaisen (Jacques Istel), joka asettui Uudelle Mantereelle hyppäämisen tietoa ja taitoa jaka-
maan.*

*Ranskassa pyysin heti alkuun koulutusohjelmani laatimista sitä ajatellen, että Suomessa aloi-
tetaan moinen urheilu. Kävin ennen alkua ja myöhemmin Ranskan Ilmailuministeriössä saa-
dakseni pääsymahdollisuuden Biscarrosseen sekä heidän muuta apuansa ja aineistoansa.
Kansallinen hyppykeskus on ilmailuministeriön alainen toimiyksikkö. Biscarrossen teoreettista
ja käytännön oppitietoa sain paikan päällä hyppäjä valmisteltaessa, hypättäessä ja hyppöjen
jälkeisessä arvostelussa - sekä joskus säitä odotellessa.*

Kavo Laurila valmistautumassa hyppyyn n. 1963. Laskuvarjot USA:n armeijan ylijäämäkalustoa.

Kuva: Kavo Laurila

Mikä sai sinut innostumaan laskuvarjourheilusta?

*Jämällä ja ilmavoimissa viritin varjon selkääni useita kertoja. Kun pakko oli. Erittäin otolliseksi
moinen vehje osoittautui purjekoneen siivenkärkipainona. Siis – tieto ja kunnioitus olivat toi-
siansa pienempiä.*

Uteliaisuus heräsi oikeastaan kesällä 1956 Ranskassa, purjelennon MM-kisoissa St. Yanin kentän tuntumassa. Taukonumeroina valui taivaalta varjon varassa useaan otteeseen veijareita, jotka auliisti kertoivat onnensa lähteestä. Pyrkivät ympäripuhumaan. Ja taisivatpa onnistuakin.

*Ilmailun päätoimittaja **Esko Hatakkaa** ja **Onni Kuusisto** voi syyttää aiheellisesti kerhotoinnin alkamisesta. Pelkästä ilmailukiinnostuksesta olin kyhännyt lehteen laajan artikkelisarjan laskuvarjosta ja sen käytöstä sodassa ja rauhassa.*

Neljä numeroa täyttyi. Viimeisen tarinan otsikko toittotti: "Laskuvarjohypytt urheiluna". Sen loppu kuului: "Ehkä vanhojen moottori- ja purjelennon harrastajien joukossa on muitakin, joiden mielessä välähtää ajatus: jos voisi aloittaa ilmailun harrastamisen uudestaan, vetäisi kenties laskuvarjo puoleensa". Ja vielä: "Jos Suomessa olisi riittävästi mielenkiintoa, voitaisiin hyppäkerho tännekin perustaa."

*Kerhoa ei olisi silloin pystytetty ilman että **Onni Kuusisto** olisi soittanut artikkelisarjan päättyttyä ja ilmoittanut sekä usutellut: "Kiinnostusta kyllä on. Minun lisäkseni myös pari muuta kaiveria olisi halukkaita hyppäämään." - Eli. Hyppy-yhteisö olisi joka tapauksessa syntynyt myöhemmin ja muiden hankkeena.*

Mihin pohjautuivat LuKT:n (ja jo ennen sen perustamista) SLK:n koulutusohjelmat, turvallisuusohjeet ja laskuvarjohyppääjien luokkajärjestelmä? Ilmeisesti käytössä oli ainakin jotain aineistoa ulkomaiden liitoilta ja/tai ulkomaisista laskuvarjojulkaisuista. Mikä oli näiden merkitys? Mikä mahtoi olla LuKT:n piirissä tuotettujen ensimmäisten dokumenttien kotimaisuusaste? Millainen oli Laskuvarjojääkärikoulun (LJK) panos koulutusmenetelmien kehittämiseen?

*Biscarrossen merkitys oli erittäin suuri omaa tietouttani ajatellen. Järjestin myös urheilupuolen toisen hyppymestarin **Pentti Mäkelän** Biscarrossen kursseille. Pärjäsi hyvin ja veti hyppytoimintaa Utissa mallikelpoisesti.*

Koulun leima hyppypäiväkirjassa kertoo sen asemasta Ranskan ilmailu-urheilussa:

"Service de la Formation Aéronautique et des Sports Aériens. Centre National de Parachutisme Biscarrosse." (Suomeksi: Lentokoulutuksen ja ilmailu-urheilulajien virasto. Biscarrossen kansallinen laskuvarjohyppykeskus). Itse mainostivat keskusta yliopistotason laitokseksi. Ainakin hallinnollisesti se saattoi sitä ollakin.

Ensimmäisen Biscarrossen käynnin tuloksena sain 1. asteen lupakirjan No 4926. Toisen kerran jälkeen sain 2. asteen hyppylupakirjan No 1815. Allekirjoituksia oli kaksi: Ranskan Ilmailuministeriö ja Aéro-Club de France. Kumpaakaan eeposta en ole koskaan näyttänyt kenellekään. En muitakaan hyppäämistä koskevia 'arvopapereita', muuten. - Pioneerietuja!

Kolmannella kerralla Biscarrossessa sain vapaan pudotuksen opetusta minua varten laaditun erikoisohjelman mukaisesti hyppypäivinä 5.-23.4.1966: yhteensä 19 hyppyä aina hyppykorkeuteen 4.100 m asti eli yli minuutti vapaata pudotusta. Keskustelut opettajien ja kanssahyppääjien kanssa saattoivat antaa enemmän kuin konsanaan hyppyohjelma. - Ehkä ei sittenkään!

SUOMALAISEN LASKUVARJOURHEILUN HISTORIAA

Koonnut: Eero Kausalainen 2015

Kävin vielä neljännen kerran Ranskan opissa. Tarkoituksena oli vapaan pudotuksen ja temp-pujen lopullinen (!) haltuun saaminen. Paikka ja lentokenttä oli Etelä-Ranskan Gaillac lähellä Toulousea. Leimassa lukee tällä kertaa: Centre Ecole Régional du Parachutisme Claude Lahille. (Suomeksi: Laskuvarjourheilun aluekeskus nimeltään Claude Lahille).

*Hyppypäiväkirja selvittää hyppyajanjaksoksi: 30.7.–20.8.1967. Hyppyjä kertyi 34 kaikki sikäläisen aluekeskuksen halujani ja tarpeitani varten laatiman ohjelman mukaisesti. Opettajana toimi Biscarrossessa koulutuksen saanut kaverini **Jean-Pierre Pauzat**, jonka kanssa olin aikanaan läpikäynyt Biscarrossessa hyppukurssitusta, hän oli silloin opettajan jatko-opissa. Sain häneltä hyppytehtävät ja ohjeet sekä tärkeän hypynjälkeisen arvostelun. Seurasin myös muiden oppilaiden opetusta, hyppyjä ja arvosteluja. - Oli kerrassaan opettavaista.*

En ole muuten koskaan missään tullut kertoneeksi tai kirjoittaneeksi koulutukseni yksityiskohdista. Ellei sittenkin olisi Ilmailu-lehdessä ollut jotakin. Mutta ei ainakaan yhteenvedettyä. Laadin myös pitkänpuoleisen radio-ohjelman Gaillacin kokemuksista. Se tavoitteli kuitenkin viihdettä eikä asiapitoisuutta – nimikin oli varsin kummallinen: Hyppyrakkautta Ranskassa (Seurasin ilmassa ja maassa yhden parin hyppelyitä)!

Tilasin kaikki tiedossa olevat laskuvarjourheilun ranskan-, englannin- ja saksankieliset aikakauslehdet. Ne luettuani annoin lehdet kerhon käyttöön.

Osallistuin noin vuosikymmenen Suomen delegaattina kansainvälisen FAI:n vuosittaisiin kokouksiin Ranskassa ja muualla. Esityslistan kysymysten lisäksi olin kokouspäivän mittaan tietenkin puheissa muiden maiden delegaattien kanssa. Jotakin alan lisätietoutta saattoi näistäkin lähteistä herua. Ruotsin ja Norjan edustajiin olin yhteydessä myös FAI:n ulkopuolitse.

*Silloinen majuri **Kaj Hagelberg** oli käynyt Ruotsissa sotilashyppääjän oppeihin tutustumassa ja edesauttoi varmaankin - tai ainakin myötäeli - turvallisuusmääräysten laadinnassa. Kutsuin heti alkuun hänet ja myöhemmin hänen tilalleen kapteeni **Heikki Siiröpään** LUKT:n jäseniksi. Vuorovaikutus LJK:n kanssa oli suhteellisen kiinteätä ja hedelmällistä. SLK:n jäsenistössä oli tietääkseni joitakin LJK:n käyneitä.*

LJK:n johtaja majuri Kaj Hagelberg Utissa 1965. Kuva: via Markku Laksio.

LJK:n vapaan pudotuksen osuus tuli heille kuvaan vasta myöhemmin. En muista milloin, mutta siinä vaiheessa olivat SLK ja LUKT pitkälle kehittyneitä. Urheiluhyppäämisen perustuu vapaaseen pudotukseen eli siinä sai LJK ehkä vaikutelmia SLK:lta – vaan enpä tiedä.

Kysyit kotimaisuusastetta. Se oli 100 %, mutta vaikutuksia saatiin monestakin kansainvälisestä lähteestä.

Miten laskuvarjokalustoa hankittiin ja mistä? Mistä saitte tietoja siitä, millainen kalusto voisi olla sopivaa koulutustoimintaan?

Alun varjokalusto oli kirjavaa ja tavallaan satunnaista. Elettiin markkinoiden ehdoilla. Ensimmäinen ja ainoa umpikupu oli T-10 ja ostettiin ilmeisesti USA:n ylijäämävarastosta. Tietoa varjoista saatiin alan lehdistä ja valmistajilta. Ensimmäiset ohjattavat varjot hankittiin samasta ylijäämävaraston lähteestä ja myös varjotehtailta. Hyppypäiväkirjan mukaan olen usein käyttänyt hyppymestaroinnin alkutaipaleella varjoja N:ot 74, 151 ja 184, jotka varmaankin tulivat ylijäämävarastosta - ja joihin muuten itse ja saksilla tehtiin ohjausaukkoja!

Kohnken tehtaalta sain järjestetyksi kaksi varjoa. Toinen oli muuten kolmikulmainen. Niillä näkyi minulle kertyneen 1963-4 yhteensä 25 loikkaa, ilmeisesti lähes kaikki hyppymestarina. Olisivatko tulleet kerhoon myöhempiä ostoja ajatellen - mihin ei kylläkään ollut aihetta.

Kohnke kolmiovarjo 18.7.1963 Utissa. Kuva: Antero Takkala

Ostin useita varjoja Amerikasta hyppyttävältäni lokakuusta 1964 lähtien. Taisivat enimmäkseen olla Pioneerin tuotteita. Niitä käyttivät minä mestarina ja oppilaat sitä mukaa kuin varjoja oli vapaana.

En ole varma maksoimmeko jotakin ranskalaisesta EFA 653 -varjosta. Luultavasti kyllä. Kävin toki Efan tehtaalla Ranskassa ja kirjoitin käynnistä artikkelin Ilmailuun. Tämän varjon käyttömerkinnät hyppymestarina alkoivat 1.8.1963 ja päättyivät 2.7.1964. Yhteensä kertyi 28 hyppymestarikertaa. Varjoja käyttivät kerhon jäsenet silloin kun en ollut paikalla tai käytin muita varjoja. Tandefeltin nimi esiintyy myös hyppypäiväkirjassa. Varjo lienee kotoisin mainitusta USA:n ylijäämävarastosta.

SUOMALAISEN LASKUVARJOURHEILUN HISTORIAA

Koonnut: Eero Kausalainen 2015

Joku entisistä SLK:n kalustopuolen 'varusesimiehistä' saattaisi muistaa enemmän ja paremmin tämän varjotarinan.

Miten syntyi käytäntö, jossa Laskuvarjojääkäriskoulu LJK otti siviililaskuvarjojen huollon hoidettavakseen? Oliko pelastusvarjoja jo aiemmin huollettu ja tarkastettu puolustusvoimissa vai luotiinko nyt kokonaan uusi käytäntö puolustusvoimien ja siviili-ilmailun yhteistyöhön?

Käytössä oli kaksi varjohuollon mahdollisuutta: Tampereen varikko ja LJK.

*Kumpaakin käytettiin. Tampereen varjotarkastajan nimi oli muuten **Pehr-Olof Lindell**. Taisi olla niin että tarkastus ja huolto käynnistettiin Tampereella, mutta tehtävämäärän kasvaessa jouduttiin siirtymään LJK:hon?*

Millainen oli SIL:n keskuustoimiston ja organisaation panos laskuvarjourheilun alkuvaiheissa? LuKT:n sihteerinä toimivat tietojeni mukaan Esko Hatakka ja Jaakko Kaskia. Tarjosiko SIL tukea tai muita "suoria palveluita", kuin kokoussihteerin, kokoustilat ja monistukset/postitukset?

*SIL:n panos oli oleellinen. Se ei tosin tainnut tulla kovin paljon esille SLK:n kenttätoiminnassa. LuKT:lle avautuivat kokoustilat ja kokouksiin tuli mukaan sihteeri. **Esko Hatakka** oli sihteerinä alussa ja **Jaakko Kaskia** ylivoimaisesti eniten eli ainakin minun kauteni loppuun asti. Kaskia laati pöytäkirjat ahkerasti, nopeasti ja asiantuntemuksella. Eiköhän liitto hoitanut myös postituksen. Itse asiassa LuKT oli liiton elin.*

Kuinka yhteistyö ilmailuviranomaisen kanssa toimi Sinun aikanasasi, oliko LuKT:lla suorat neuvotteluyhteydet vai hoidettiin asioita kirjeenvaihdolla SIL:n ja silloin ilmailuviranomaisena toimineen kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön ilmailuosaston välillä? Oliko ilmailuosastolla joku erityinen henkilö/henkilöitä, joiden kanssa asioitiin?

*Yhteistyö viranomaisten kanssa oli ratkaisevan tärkeitä. Tunsin **Kalle Temmeksen** hyvin muun muassa Jämiltä, samoin **Jorma Jalkasen** (kuten myös **Studen**). Puhumattakaan muista enimmäkseen ilmailuyhteisistä pelasimme tennistä Kallen ja Jorman kanssa vähintään yhden kerran viikossa vuosikautia kesällä Malmin lentoaseman kentällä ja enemmänkin syys-, talvi- ja kevätkauden Yrjönkadun uimahallissa ja jonkin verran Ruskeasuolla.*

Eiköhän laskuvarjotoiminnan alku perustunut painavasti ilmailuviranomaisen arvokkaaseen luottamukseen ja ehkä siihen, ettei mitään pahempaa sattunut. En kyllä muista tennistoimissa Temmeksen tai Jalkasen kanssa kertaakaan puhuneeni varjoasioita, mutta läksin siitä, että heillä oli viikoittain tilaisuus esittää kysymyksiä tai huomautuksia.

Oli sittenkin yksi poikkeus. Malmin tenniskentällä kerran pelatessamme Kallen kanssa kaksinpeliä pari hyppääjää avasi varjon tavallista alempana. Siitä Kalle toruvasti huomautti, ja minä vein ilmeisen rikkeen kerhon tietoon. Rangaistustoimenpiteitä ei koitunut.

SIL:llä oli tietenkin suorat yhteytensä Temmekseen ja muihin viranomaisiin. Niillä oli tietty merkityksensä. Jaakko Kaskia hoiti sen puolen kiitettävästi eikä mitään huomautettavaa tai hankausta tullut tietooni.

SUOMALAISEN LASKUVARJOURHEILUN HISTORIAA

Koonnut: Eero Kausalainen 2015

Kiinnitin viranomaisuuhteisiin melkoisesti huomiota, nimenomaan siihen, ettei syyllistäviä aiheita esiintynyt lukuun ottamatta muutamaa onnettomuutta. Ne selvitettiin tavanomaisia teitä pitkin. Kuopion jäiseen hukkumiskuolemaan johtaneen onnettomuuden tutkimuslautakuntaan sain nimityksen (Olisinko ollut suorastaan puheenjohtaja?). Ymmärsin myöhemmin tapahtuman ilmituoneen jonkinlaisen 'asianomistaja-rikkeen'. Olin pitänyt liikaa hyppääjien puolta! Mikä ei nyt pitänyt paikkaansa.

SLK:n kanssa samaan aikaan Helsingissä vaikutti toinenkin laskuvarjokerho, Laskuvarjourheilijat ry (LVU), joka tietojeni mukaan perustettiin 23.3.1963 ja lopetti toimintansa joko saman vuoden lopulla tai seuraavan vuoden alussa (jolloin myivät laskuvarjokalustonsa SLK:lle). Oliko kerhoilla käytännössä yhteistoimintaa? Lainasiko SLK kouluttajia tai kalustoa? Kerhon hyppytoiminta jäi varmaankin vähäiseksi (toukokuussa 1963 kerholla oli LVU:n kirjeen mukaan 11 hyppyä)? Onko Sinulla muuta tietoa kerhosta?

LVU oli oma vähämerkityksinen lukunsa. Jos oikein muistan, he halusivat pakkolaukaisupohjalta toimia nimenomaan itsenäisenä kerhona. Ehdottivatpa, että SLK lopettaisi oman toimintansa ja että perustettaisiin uusi yhteinen kerho. SLK:ta he vieroksuivat eivätkä halunneet missään nimessä liittyä sen jäseniksi. SLK:lla ei taas ollut syytä liittyä LVU:hun tai alkaa kerhotoiminta alusta.

Edelleen, jos muistan oikein, sain liittoja edustavalta taholta toivomuksen yhdeksi kerhoksi eli että SLK olisi ottanut heidät jäseniksi. Enköhän tehnyt asiasta muistion. Sovitteluyritys ei johtanut tulokseen. LVU:n tarkoitus oli hankkia omaa varjokalustoa. En tiedä oliko sellaista. Luultavasti kuitenkin.

SLK:n ja LVU:n hyppääjiä Malmilla, noin vuonna 1963. Kuva: via SLK

Minua he vaativat tai ainakin suuresti suostuttelivat hyppymestariksi eikä minulla periaatteessa ollut mitään sitä vastaan. Urheilupuolen alussa ei muita hyppymestareita ollut. En

SUOMALAISEN LASKUVARJOURHEILUN HISTORIAA

Koonnut: Eero Kausalainen 2015

näytä merkinneeni mitään viitettä LVU:hun hyppypäiväkirjaani, mutta arvelen heittokeikkoja kertyneen kerta tai pari kevään lopussa tai kesän korvalla 1963.

SLK:n hyppääjiä Malmilla n. 1963. Hyppymestari Kavo Laurila (vas.), ohjaaja Kalevi Nordman, HM-harjoittelija Antero Takkala, Eero Ylinen, Veijo Haatanen ja Tapio Laine. Kuva: via Pekka Vainio